

Magazine - N° 5

Het NICC maakt tijd en energie vrij voor de opleiding van zijn partners en opdrachtgevers, zodat deze met een gedegen kennis van zaken kunnen oordelen. Het aanwakken van het forensisch bewustzijn wordt cruciaal in de gerechtelijke dossiers. Net zoals een brede verspreiding van de resultaten van criminologische studies het maatschappelijk debat voedt.

In deze vijfde editie leiden we u dan ook graag rond in ons klaslokaal. We openen onze kits voor spooropname en nemen u mee achter de digitale schermen. Ook stellen we u onze studie over jeugddelinquentie in Brussel voor.

Veel leesplezier

Jan DE KINDER
Directeur-generaal NICC

Federale Overheidsdienst
Justitie

OPLEIDINGSPROGRAMMA MAGISTRATEN HET NICC GAAT DIGITAAL JEUGDDELINQUENTIE IN BRUSSEL ZORGVULDIGE SPOOROPNAME

NICC-EXPERTISE

opleidingsprogramma magistraten

Elk jaar organiseert het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding (kortweg IGO) in samenwerking met het NICC de opleiding 'Bewijs in strafzaken en technische en wetenschappelijke vooruitgang': een opleiding van maar liefst vijf dagen, waarop magistraten en magistraten in wording kennismaken met de wetenschappelijke mogelijkheden van het forensisch onderzoek en de best practice om bewijs te vergaren op de plaats delict. Tijd voor een exclusief gesprek met de organisatoren.

Moderator en coordinator van de Nederlandstalige opleidingsweek is Jacques Mahieu, voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg in Antwerpen mét 17 jaar ervaring als onderzoeksrechter op zak. Hij begint enthousiast te vertellen: "We organiseren deze opleiding al meer dan 10 jaar. Elke onderzoeksrechter moet ze volgen, elke stagiair, alle mensen die de staande magistratuur willen vervoegen en die geen stage gevolgd hebben, ook mensen van het hof van beroep nemen deel, ... Het publiek is ontzettend gevarieerd."

Zo veel mogelijk kennis delen

Dat gevarieerde publiek willen de organisatoren zo uitgebreid mogelijk kennis laten maken met zo veel mogelijk wetenschappelijke mogelijkheden om bewijs te vergaren. Directeur van het IGO, mevrouw Edith Van den Broeck, geeft graag een woordje uitleg bij het opzet: "Magistraten zijn geen wetenschappers. Onze opleiding wil hen vertrouwd maken met de wetenschappelijke mogelijkheden bij het vaststellen van bewijsmateriaal. Wanneer een magistraat, bijvoorbeeld een onderzoeksrechter, op de plaats van het delict komt, moet hij weten wie hij moet oproepen om de plaats te onderzoeken. En dat hangt af van het probleem en het aanwezige bewijsmateriaal, dat bepaalt of er toxicologisch

onderzoek moet gedaan worden, vingerafdrukken gezocht moeten worden, bloed geanalyseerd moet worden, ..."

Bij de opleiding worden verschillende partners betrokken, waaronder de technische en wetenschappelijke politie, het Nederlandse Forensische Instituut, DOVO, ... En ook het NICC is een belangrijke partner voor de organisatoren. Jacques Mahieu: "Het NICC is hét referentiecentrum voor wetenschappelijk onderzoek. Een overheidsinstelling die op veel vlakken deskundigen heeft die uniek zijn in België, denk aan de DNA-databank, verfonderzoek en glasonderzoek. Dat zijn expertises die enkel het NICC aanbiedt in België. Vandaar dat we verschillende experts van het NICC toelichting laten geven over hun expertise." Het maakt de opleiding meteen ook een

pak praktischer, voegt mevrouw Van den Broeck daaraan toe: "Het programma is niet theoretisch of wetenschappelijk opgevat, maar focust op wat nuttig is voor de magistratuur in zijn dagelijkse praktijk."

Een zinvolle toenadering, voor beide partijen

In de praktijk maken maar liefst 10 NICC-experts deel uit van het opleidingsprogramma. Van een sessie over ballistiek of kruitrestenonderzoek over textielvezelanalyse tot toxicologie: stuk voor stuk delen de gerechtelijke deskundigen van het NICC hun expertise met de magistratuur. Dat maakt van deze opleiding dé gelegenheid bij uitstek voor de magistratuur om kennis te maken met de experts waarmee ze in de praktijk samenwerken. Maar ook omgekeerd heeft dat zo zijn voordelen, vertelt Jacques Mahieu: "Het is interessant voor de magistraten om experts te leren kennen, maar de experts leren op hun beurt ook bij door hun kennismaking met de magistraten. En hoe beter beide partijen elkaar begrijpen, hoe beter de onderzoeksresultaten worden."

De coördinatie van het Nederlandstalige programma wordt verzorgd door Jacques Mahieu. Zijn taak: de uiteenzettingen coördineren, sprekers aan hun tijd houden, doordachte vragen stellen én concrete voorbeelden uit zijn eigen ervaring toevoegen. "Ook dat zorgt ervoor dat de opleiding erg praktisch opgevat is", zegt hij. De coördinatie van de Franstalige opleiding ligt dan weer in handen van Michèle Mons delle Roche, ere-procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg in Marche-en-Famenne. Zij vertelt: "Op één week tijd krijgen de deelnemers heel veel informatie over strafrechtelijk bewijs. En dat lijkt me een unieke kans."

Tweede keer deelnemen

De Nederlandse opleidingsweek werd alvast erg enthousiast onthaald door de deelnemers. Net als dat vorige jaren ook altijd het geval was. "De deelnemers waren ontzettend tevreden", zegt Jacques Mahieu. "Het programma werd erg positief geëvalueerd, met name omwille van de boeiende manier van uiteenzetten en de hoge kwaliteit van

opleidingsprogramma gesleuteld wordt. Mevrouw Van den Broeck: "We houden graag rekening met de feedback van de deelnemers en passen indien nodig onze programma's aan. Zo hebben we er in 2013 voor gezorgd dat de behandelde onderwerpen in het opleidingsprogramma nog beter op elkaar aansluiten."

de sprekers en de onderwerpen. Dit jaar werd ook de praktische proef die het NICC organiseerde erg lovend onthaald door de deelnemers. Elk jaar wordt de opleiding beter maar ook anders. En ook de wetenschap evolueert natuurlijk. Daarom zou iedereen de opleiding om de 10 jaar opnieuw moeten volgen."

Ook al waren de evaluaties over de hele lijn positief, toch sluiten de organisatoren niet uit dat er aan het

Opmerkelijk aan de Franstalige opleidingsweek was het internationale karakter door de deelname van één Luxemburgse en vier Burundese magistraten. In december volgt de opleidingsweek gericht op stagiairs. In het voorjaar van 2014 wordt er opnieuw een opleiding voor magistraten georganiseerd.

Meer informatie vindt u op www.igo-ifj.be.

HET NICC GAAT DIGITAAL

Nieuwe software be.care is stap vooruit in digitalisering justitie

Met de Wet op de Elektronische Procesvoering heeft minister van justitie Annemie Turtelboom een grote digitale omwenteling van justitie voor ogen. Het NICC van haar kant maakt zich met een gloednieuw softwaresysteem alvast klaar om de hele weg die overtuigingsstukken en documenten binnen het instituut afleggen, volledig digitaal te beheren. Met be.care, want zo heet de nieuwe software. BE staat uiteraard voor Belgian, CARE voor Case REpository (repository = depot, opslagplaats).

In het kader van de forensische chain of custody is het cruciaal dat we op elk moment de weg die overtuigingsstukken gevolgd hebben, vanaf de plaats delict tot in de rechtszaal, kunnen traceren. En ook binnen het NICC legt elk overtuigingsstuk een traject af: van bij ontvangst op de dienst Zakenbeheer, tot op het moment dat het stuk

teruggestuurd wordt naar de griffie. 'Het spreekt dan ook voor zich dat aan dit project heel wat diensten hebben samengewerkt', vertelt ICT verantwoordelijke Eric Wante, die samen met de dienst informatica het project aanstuurt.

Van gedateerd en niet overzichtelijk...

De software waarmee we tot enkele maanden geleden werkte, raakte gedateerd en liet ons onder andere niet toe om goede statistische analyses te doen. 'In ons oude softwaresysteem konden we bijvoorbeeld moeilijk analyseren wat de gemiddelde doorlooptijd is voor een dossier of hoeveel overtuigingsstukken er door een bepaald labo geanalyseerd werden', licht operationeel directeur criminalistiek Gert De Boeck toe. 'Bovendien was het moeilijk om in complexe dossiers op een snelle manier een overzicht te krijgen. Denk maar aan de kasteelmoord, waar er massa's overtuigingsstukken zijn en er onderzoeksoopdrachten lopen voor verschillende labo's. Daarnaast was de interface van ons oude systeem ook technologisch gedateerd.'

... tot op elk moment overzicht houden

In be.care wordt de hele documentenstroom en de weg die overtuigingsstukken afleggen

binnen het NICC digitaal beheerd. Alle stukken worden geregistreerd, en alle documenten worden gescand en digitaal gearcheveerd. 'Alle administratieve documenten uit het gerechtelijk dossier en alle bijhorende overtuigingsstukken worden zo optimaal opgevolgd. Bijvoorbeeld, stel dat er een trui binnenkomt die onderzocht moet worden op DNA sporen. En diezelfde trui moet ook onderzocht worden op kruistresten. Er er moet ook nog een taping gedaan worden om te zien of er haartjes op de trui zitten, die dan nadien onderzocht moeten worden door het labo DNA. Sommige overtuigingsstukken moeten dus door meerdere labo's onderzocht worden en dat kan snel complex worden. Maar met be.care kunnen we op elk moment zien wie het stuk in handen gehad heeft, waar het nu zit, welke documenten toegevoegd werden, wie de onderzoeksoopdrachten kreeg en dergelijke meer', vertelt Gert.

Prijsbewust én realistisch

'We hebben bewust gekozen voor een realistische en prijsbewuste aanpak', zegt Eric. 'Met be.care zetten we de eerste stap op het vlak van de verdere informatisering van het NICC. Het is een belangrijke bouwsteen met een bijhorende databank, die aan de hand van 'web services' in verschillende fases gekoppeld wordt aan bestaande, herwerkte en nieuwe laboratoriuminformatiesystemen. Het pakket is al in versie 8 of 9 en dat betekent dus dat we een goed, stabiel product hebben dat ook naar de toekomst verder ontwikkeld zal worden. Bovendien kan onze informaticadienst zelf heel veel doen en hoeven we niet telkens programmeurs in te schakelen om aanpassingen

te doen. En dat heeft een positieve impact op het budget.'

Paperless werken en digitaal handtekenen

Momenteel zit de validatie van be.care in de eindfase. Het systeem moet immers volledig inpassen in het ISO 17025 kwaliteitssysteem van het NICC. En ook de medewerkers worden opgeleid om met het nieuwe systeem te werken, want be.care heeft een impact op vrijwel het volledige instituut.

In een volgende fase kan het NICC zelfs volledig paperless werken: niet alleen zal het gehele dossier digitaal gearchiveerd zijn, in

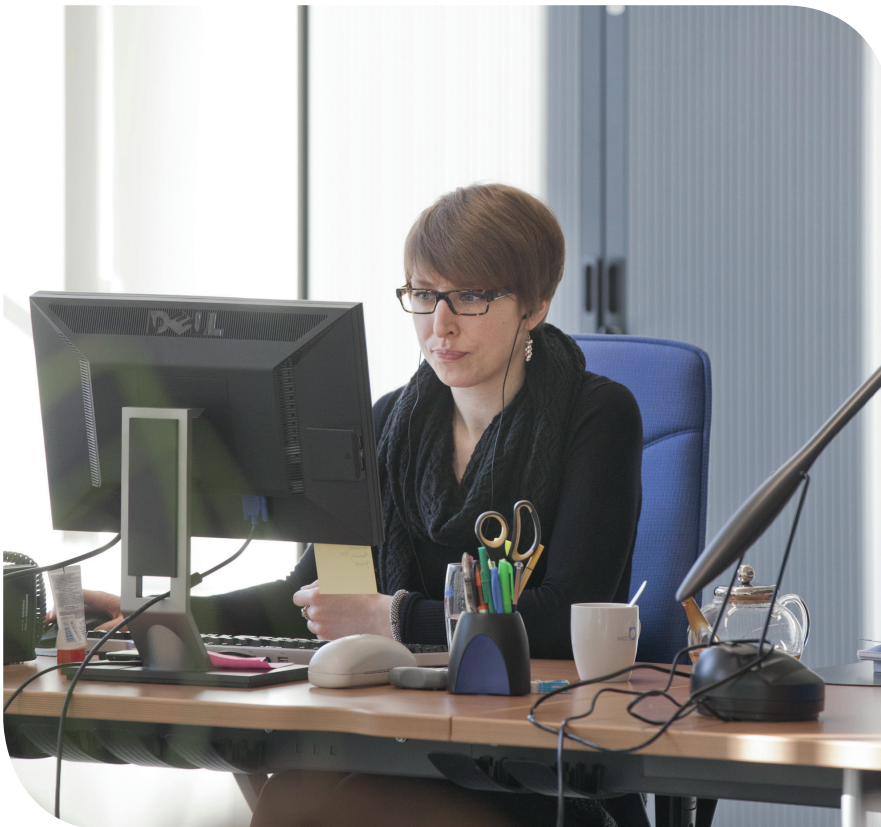
combinatie met het project occasioneel telewerk, kunnen de deskundigen van overal hun data raadplegen. We zullen de dossiers ook via een geauthentiseerde handtekening digitaal kunnen ondertekenen en verzenden naar de magistratuur. 'De deskundige zal met zijn identiteitskaart het verslag ondertekenen. In een latere fase, wanneer de wet volledig goedgekeurd is, is deze digitale handtekening wettelijk evenwaardig aan een manuele handtekening op papier. Een mooie stap vooruit in de digitalisering van justitie', zegt

Gert. 'Magistraten die dat wensen zullen in de nabije toekomst dus het complete dossier in hun postvak krijgen, volledig elektronisch en digitaal gehandtekend. Justitie heeft de bedoeling om ook de processen vooraf te uniformiseren, zo ontstaat er op termijn één gesloten gerechtelijke keten, veilig én paperless.'

JEUGDDELINQUENTIE IN BRUSSEL

een stand van zaken

Sinds januari 2013 werkt het NICC mee aan een studie die de jongeren-criminaliteit in Brussel in kaart moet brengen. Het opzet van de studie is tweeledig: enerzijds wil de opdrachtgever dat er een stand van zaken opgemaakt wordt wat betreft beschikbare data over delinquentie door jongeren in de hoofdstad. Anderzijds zal de studie ook indicatoren definiëren waarmee de jeugdcriminaliteit in de toekomst regelmatig opnieuw geëvalueerd kan worden. Onderzoekster Valentine Mahieu van onze afdeling Criminologie doet voor u uit de doeken hoe het onderzoek wordt opgevat.

De opdracht voor de studie ging uit van het Brussels Observatorium voor Preventie en Veiligheid (BOPV) én was een kolfje naar de hand van het NICC, dat het onderzoek opstartte in samenwerking met de VUB. Eind 2013 wordt de studie afgerond.

Bronnen uitpluizen

Valentine Mahieu vertelt enthousiast hoe het onderzoek werd opgestart. "In eerste instantie zijn we op zoek gegaan naar informatie over de jeugddelinquentie in Brussel", zegt ze. "Hiervoor verzamelen we data van verschillende bronnen, bijvoorbeeld statistieken van politie en parket. Maar daarnaast gaan we net zo goed op zoek naar contextuele gegevens, zoals bijvoorbeeld sociodemografische informatie over de verschillende wijken in Brussel, en over het hele Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. We zijn een analyse van de verschillende bronnen gestart, zodat we weten welke gegevens zij omvatten en welke niet. Eens die analyse van de verschillende informatiebronnen achter de rug is, gaan we indicatoren vaststellen waarmee er in de toekomst op regelmatigere basis analyses gedaan kunnen worden. Het BOPV heeft een middel nodig om die evaluaties te doen, en dat is wat wij hen met deze studie willen bezorgen."

Ook op zoek naar de knelpunten

Het verzamelen van de eerste gegevens verloopt echter niet zonder moeilijkheden. Het blijkt vaak niet evident om bepaalde informatie te verkrijgen. "Wanneer we bijvoorbeeld aan de politie of aan het parket een selectie van bepaalde variabelen uit hun ruimere databank vragen, blijkt soms dat die informatie geblokkeerd of gewoonweg niet

geregistreerd is. Is ze geblokkeerd, dan moeten de nodige autorisaties aangevraagd worden bij de minister van binnenlandse zaken of het college van procureurs-generaal, maar dat vraagt de nodige tijd.”

Bovendien blijkt dat niet altijd alle gegevens op dezelfde manier geregistreerd worden. Valentine: “We zijn bijvoorbeeld op zoek naar feiten die in Brussel gepleegd zijn door Brusselse inwoners. Met andere woorden: we zoeken in de databank op basis van de plaats delict en de woonplaats van de verdachte. Maar het domicilie van een verdachte blijkt niet altijd geregistreerd te zijn. Hetzelfde geldt wat betreft de geboortedatum van verdachten: we zijn op zoek naar feiten gepleegd door mensen jonger dan 25, maar geboortedata worden niet altijd geregistreerd. Dat maakt het moeilijk om te beschikken over correcte en betrouwbare gegevens. Onze studie zal dus zeker geen volledig en perfect beeld geven van de huidige situatie. Maar we zullen wél de gebreken kennen en dan wordt het mogelijk om de nodige verbeteringen aan te brengen.”

Kruisen met níét geregistreerde feiten

Belangrijk om weten is dat de stand van zaken die het NICC opmaakt zich in eerste instantie ook uitsluitend zal baseren op geregistreerde delinquentie. “De cijfers die we van politie en parket zullen krijgen, gaan louter over delinquenten die door het systeem geregistreerd werden. Idealiter kruisen we die institutionele cijfers met een rondvraag bij een representatief staal van de bevolking, waarbij we nagaan in welke mate ze al slachtoffer werden van delinquentie

tijdens een bepaalde periode of misschien zelf een delict begingen. Zo zouden we ook feiten kunnen opnemen waarvoor mensen geen klacht hebben neergelegd bij de politie. Helaas is dat té omvattend voor deze studie, die ons slechts één jaar de tijd geeft om een en ander in kaart te brengen. Gelukkig kunnen we ons wel baseren op een studie die in opdracht van de Veiligheidsmonitor op het niveau van de federale politie uitgevoerd wordt onder de bevolking. De resultaten daarvan zullen we kunnen kruisen met onze cijfers.”

GAS-boetes en schoolverzuim

Tot slot zal het NICC ook op gemeentelijk niveau en bij preventiediensten polsen in welke mate ze beschikken over cijfers wat betreft de toegepaste gemeentelijke administratieve sancties (GAS). Ook een ontmoeting met criminologen van het parket, gespecialiseerd in de problematiek van schooldrop-outs, staat op de agenda. “Asociaal gedrag en overlast wordt ook vaak geassocieerd met jongeren. Ook al hoeft het niet noodzakelijk altijd om delinquent gedrag te gaan, toch leek het ons een goed idee om ook die gegevens te bekijken. Onze studie gaat dus waar mogelijk een stapje verder dan puur cijfermatige gegevens over ‘echte’ delinquentie”, besluit Valentine.

Het onderzoek wordt afgerond in december 2013. Uiteraard houden we u via ons magazine op de hoogte van de bevindingen.

BETERE WETENSCHAPPELIJKE BEWIJSVOERING

Ook dankzij kits

Het merendeel van de forensische onderzoeken in het NICC is onder meer gebaseerd op het uitwisselingsprincipe van Locard¹: *“de dader laat sporen achter op de plaats delict, en omgekeerd komen er door zijn actie sporen op zijn lichaam of kledij².”*

Deze sporen kunnen vernietigd worden wanneer de actoren op het terrein geen aangepast materiaal hebben om ze te beschermen, te bewaren en op te nemen. Net daarom startte het NICC jaren geleden met de verdeling van spooropname kits.

Door experts ontwikkeld en getest

De deskundigen van het NICC ontwikkelden de spooropname kits samen met de actoren op het terrein. Voor elk type spoor werd er een specifieke kit ontwikkeld. Dit om het opgenomen spoor nadien optimaal te kunnen onderzoeken in het laboratorium.

Elke kit bevat:

- materiaal om sporen op te nemen, te etiketteren, te inventariseren en te bewaren
- materiaal om risico op vernietiging en contaminatie te voorkomen (handschoenen, maskers, Tyvex, ...).

De Seksuele Agressie Set (S.A.S.) werd bijvoorbeeld samen met de wetsdokter ontwikkeld, terwijl de kit gemaakt om vezels te verzamelen, ontwikkeld werd in samenwerking met de labo's van de federale gerechtelijke politie.

Opleiding verzekert correct gebruik

Om ervoor te zorgen dat de kits op een correcte manier gebruikt worden, organiseert het NICC specifieke opleidingen. “Het zijn onze experts die hiervoor instaan. Zij kennen de inhoud van de kit

tot in het kleinste detail en zijn het best geplaatst om te adviseren over hoe er in de praktijk het best tewerk wordt gegaan. Wanneer je de logica achter de werkwijze kent, is het immers makkelijker om de verschillende stappen van de spooropname in de juiste volgorde te doen. De technieken om sporen correct op te nemen en te bewaren worden in detail overlopen en uitgelegd. De productie en de verdeling van deze kits gebeurt door het NICC. Zo hopen we een correcte en kwalitatieve spooropname te verzekeren.” verduidelijkt André Lebaillly, verantwoordelijke kitbeheer.

Twee keer gewonnen

Eenzijds hebben de actoren op het terrein middelen om efficiënt sporen in te zamelen, en anderzijds laat een uniforme spooropname toe om gestandaardiseerde onderzoeksmethodes te hanteren. “Het onderzoek van zulke overtuigingsstukken laat ons toe sneller en efficiënter te werken. We weten hoe de sporen opgenomen werden, we hoeven dus geen nieuwe analysemethode te ontwikkelen of op punt te stellen. Het zorgde er mee voor dat onze labo's geaccrediteerd konden worden”, licht André Lebaillly verder toe.

Voor elke expertise een kit

Het NICC produceert en verdeelt in totaal 10 kant-en-klare kits, waarvan de inhoud aangepast is in functie van het soort misdrijf.

Een overzicht:

- S.A.S. of Seksuele Agressie Set voor spooropname op een slachtoffer van seksuele agressie, uitgevoerd door een arts
- set wangslimvlies waarmee genetisch materiaal verzameld wordt van een verdachte of veroordeelde
- set haren voor monsternamen van referentie-haren van een slachtoffer of een verdachte. Deze kit wordt ook gebruikt voor monsternamen van haren van een persoon verdacht van druggebruik gedurende een langere periode
- ASK of Arson Suspect Kit voor monsternamen van kledij van een verdachte van brandstichting
- GSR of Gun Shot Residue Kit voor spooropname van schotresten (meestal op de handen van de verdachte)
- standaard tape-lifting kit voor spooropname van microsporen, vooral bij autodiefstal
- 1:1 tape-lifting kit voor opname van microsporen op een lijk
- set entomologie voor monsternamen van insecten op een lijk, om het tijdstip van overlijden te bepalen.

De twee nieuwste kits:

- hold-up-kit waarmee de bivakmuts van een overvaller gelinkt kan worden aan de verdachte
- TPM of Tox Post-Mortem-kit voor toxicologische staalnames op een lijk, uitgevoerd door een wetsdokter.

Wilt u meer informatie over een bepaalde kit of hebt u interesse in een opleiding door onze experts? Neem dan contact op via 02 240 05 00.

¹ Edmond Locard (1877-1966), stichter van het eerste laboratorium van de wetenschappelijke politie in Lyon in 1910.

² L'Enquête criminelle et les méthodes scientifiques, Paris, Flammarion, 1920.